

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA INTELEKTUAL QOBILIYATLAR VA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Matmuratov Azizbek Abdulkarimovich

Urganch davlat universiteti Pedagogika fakulteti o'qituvchisi

Sultanova Nodira Rashid qizi Pedagogika fakulteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Intellektual qobiliyatlarning rivojlanishi insonning butun hayoti doimo uning oldida keskin va dolzarb vazifalar va muammolarni keltirib chiqaradi. Bunday muammolar, qiyinchiliklar, kutilmagan hodisalarning paydo bo'lishi shuni anglatadiki, atrofimizda haqiqatda hali ko'p noma'lum, yashirin narsalar bor.

Kalit soz: Aql, qobilyat, fikrlash, matiq, idrok, xotira, tizimli tendensiya, kognitiv faoliyat, rivojlanish

Annotation: The development of intellectual abilities a person's entire life always brings before him sharp and urgent tasks and problems. The emergence of such problems, difficulties, surprises means that there are still many unknown, hidden things around us.

Keywords: Mind, ability, thinking, math, perception, memory, structural tendency, cognitive activity, development

Dunyoni chuqurroq bilish, tobora ko'proq yangi jarayonlar, odamlar va undagi narsalar o'rtasidagi munosabatlar va xususiyatlarni kashf etish zarur. Shuning uchun, zamon talabidan kelib chiqqan qanday yangi tendentsiyalar maktabga kirmasin, dasturlar va darsliklar qanday o'zgarmasin, o'quvchilarning intellektual faollik madaniyatini shakllantirish har doim asosiy umumiy ta'limdan biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qolmoqda. va tarbiyaviy vazifalar.

Aql - bu fikrlash qobiliyatidir. Aqlni tabiat bermaydi, uni hayot davomida rivojlantirish kerak.

Intellektual rivojlanish - yosh avlodni tarbiyalashning eng muhim jihati.

O'quvchining intellektual rivojlanishining muvaffaqiyati asosan sinfda, o'qituvchi o'z o'quvchilari bilan yolg'iz qolganda erishiladi. Va uning tizimli, kognitiv faoliyatni tashkil qilish qobiliyati o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqish darajasini,

bilim darajasini, doimiy o'z-o'zini tarbiyalashga tayyorligini, ya'ni. ularning intellektual rivojlanishi.

Intellektual rivojlanish inson faoliyatining eng muhim tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi. Aloqa, o'qish, ishlashga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun odam dunyoni idrok qilishi, faoliyatning turli qismlariga e'tibor berishi, nima qilishi kerakligini tasavvur qilishi, eslab qolishi, o'ylab ko'rishi kerak. Shunday qilib, insonning intellektual qobiliyatlari faollikda rivojlanadi va o'zi maxsus turlari faoliyat.

Bolalar bilan pedagogik ishni boshlayotganda, birinchi navbatda, bolaga tabiatan nima berilganini va atrof -muhit ta'sirida nima olinganligini tushunishingiz kerak.

Inson moyilligini rivojlantirish, ularni qobiliyatga aylantirish - ta'lim va tarbiyaning vazifalaridan biri bo'lib, uni bilimsiz va intellektual jarayonlarni rivojlantirmasdan hal qilib bo'lmaydi.

Aql -idrokn rivojlantirish jarayoni o'quv va kognitiv faoliyatning to'g'ri tashkil etilishi bilan mumkin bo'ladi va ayniqsa, boshlang'ich maktab yoshida, bilish uchun shaxsiy ehtiyojlari etarlicha kuchli bo'lganda samarali bo'ladi. Intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish, mustaqil, ijodiy, izlanish, izlanish tafakkurini rivojlantirish asosiy vazifalardan biridir maktabda o'qish umuman va ichida boshlang'ich sinflar jumladan. Boshlang'ich ta'lim bolalarning intellektual rivojlanishining asosiy poydevorini yaratishi kerak, bu esa o'z harakatlarini tanqidiy baholaydigan, taqqoslaydigan, taqqoslaydigan, muammoni hal qilishning bir necha usullarini ilgari suradigan, ajratib ko'rsatadigan ijodiy, mustaqil fikrlaydigan odamni tarbiyalash uchun sharoit yaratadi. asosiy narsa va umumiy xulosalar chiqarish; bilimlarni nostandart sharoitlarda qo'llash.

Bu faqat bitta shart bilan mumkin bo'ladi: talabaning intellektual rivojlanishi ustida tinimsiz ishlash.

- Va intellektual qobiliyat nimani anglatadi?

Intellektual qobiliyat - bu bir emas, balki ko'p turdagi faoliyatni bajarish uchun zarur bo'lgan qobiliyatlar.

Интеллектуал қобилият - бу хотира, идрок, тасаввур, фикрлаш, нутқ, е'тбор. Уларнинг ривожланishi бoшланг'ич мактаб yoshidagi болаларни о'қитишнинг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Талабанинг интеллектуал қобилиятининг ривожланishi турли хил муаммоларни ҳал қилмасдан амалга ошмайди. Вазифа - бу когнитив, қидирув ва иждоий жарайон, унда фикрнинг биринчи уйғ'онishi ифодаланadi. Мактаб амалиётидан ма'лумки, бирор нарсани нотаниш томондан ко'риб чиқишни талаб қилadиган саволлар ко'пинча болаларни чалқаштириб yуборади. Ва бу тushунarli: аxир уларга бу о'ргатилмаган. Аynи payтда, xuddи шу mavзuni о'ndan ко'риб чиқиш fойdалидир турли томонлар бир томондан о'n хил mavзuni о'rganishдан ко'ра.

Интеллектуал қобилиятларни қayerда ва қандай ривожлантиришимиз мумкин?

Бoшланг'ич синф о'қитувчилари о'z ishларida fойdаланadиган асосий ish шакллари
об'ект доираси

интеллектуал о'yinлар

Олимпиада

О'quvчининг интеллектуал ривожланishининг муvаффақияти асосан синфда, о'қитувчи о'z о'quvчилари билан yolг'iz қолганда еришилadi. О'quvчиларнинг о'қишга бо'лган қизиқиш darajasi, bilim darajasi, doimiy о'zini о'zi тарбиялашга tayyorligи, ya'ni ularning интеллектуал ривожланishi о'қитувчининг "идишни то'ldириш ва mash'ala yoқиш" қобилиятига, uyushish қобилиятига bog'liq. tizimli bilim faoliyati.

Ақлли о'yinлар.

Maxsus интеллектуал о'yinlardan fойdalanganda talabalar orasida yanada faollikni kuzatish mумкин, ular о'z mexanizmiga ко'ра talabalardan faol когнитив faollikni талаб қилadi. Бу тоифага "tez о'ylab topiladigan" muammolar-katta қизиқиш uyг'otadigan charades, jumboqlar ham kiradi. Bularga mashhur jumboqlar kiradi. Kichik yoshdagi о'quvчиларнинг topishmoqlarini taxmin qilish иждоий жарайон, topishmoqning о'zi esa иждоий vazifa sifatida qaralishi mумкин.

Jumboq hikoyasi- v бу ish tabiat haqida, bunga javob

Агар болалар о'zlari uchun tabiatning muayyan aloqalari va qonunlarini tushungan bo'lsa, bunga erishish mумкин.

Kuzatish, o'qitishning asosiy usullaridan biri sifatida juda uzoq vaqtdan beri ma'lum bo'lgan, ammo zamonaviy o'qitish uslublarida u o'z ahamiyatini yo'qotmagan, aksincha, barcha yangi xususiyatlarga ega bo'lib, tabiiy fanlar uchun majburiydir.

Kuzatish jarayonida o'quvchilarda tabiat hodisalarini ko'rish, payqash va tushuntirish qobiliyati shakllanadi. Boshlang'ich sinflarda bolalarni tabiatda bevosita kuzatish ilmiy, tushunarli va qiziqarli bo'lishi kerak. Tabiat ufqni, maktab o'quvchilarining umumiy ongini boyitadi, kuzatish, e'tibor, fikrlash, estetik tuyg'ularni rivojlantiradi.

Multimediya bo'yicha taqdimotlar

Bu yosh o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish uchun juda muhimdir didaktik o'yin.

O'yinning ahamiyati shundaki, uni nafaqat sinfda, balki darsdan tashqari mashg'ulotlarda ham qo'llash mumkin ("Matematik bo'sh vaqt", KVN, "Mutaxassislar jangi", "Aqlli va aqlli erkaklar"), shuningdek darslar davomida.

Hatto Yan Amos Komensiy ham talabaning har qanday asarini ruhiy mamnunlik va ruhiy quvonch manbai qilishga undagan. O'qituvchi uchun butun o'quv jarayoni shunday tuzilgan bo'lishi kerakki, bola o'rganishni nafaqat vazifa, balki quvonch deb bilsin, o'rganish ishtiyoq bilan amalga oshirilishi mumkin.

O'qituvchilar o'quv jarayonida qiziqarli vazifalar, jumboqlar, rebuslar, anagrammalar, o'yin psixo-treninglaridan tizimli ravishda foydalanishi kerak. Xotirani, e'tiborni, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun ishlarga ko'proq vazifalarni kiritish kerak. Boshlang'ich maktab o'quvchilarining intellektual qobiliyatlarining rivojlanishi yuqori darajadagi aqliy operatsiyalarga asoslangan.

Yuqorida aytib o'tilganidek, boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarning intellektual rivojlanishi muammosini hal qilish muhimligiga e'tibor qaratiladi, chunki aynan shu davrda intellekt ayniqsa jadal rivojlanadi. Kichik maktab o'quvchilarining intellektual qobiliyatlarining rivojlanishi ko'p jihatdan nafaqat o'quv va kognitiv faoliyatning, balki talabalarning keyingi hayotining ham muvaffaqiyatini ta'minlaydi. O'qituvchilarning ko'plab kuzatuvlari, psixologlarning tadqiqotlari ishonchli tarzda

shuni ko'rsatadiki, maktabning boshlang'ich sinflarida aqliy faoliyat usullarini o'zlashtirmagan bola, odatda, muvaffaqiyatsizlar toifasiga kiradi.

Bittasi muhim yo'nalishlar bu muammoni hal qilishda boshlang'ich sinflarda barqaror shakllanishi bilan bog'liq bolalarning intellektual to'liq rivojlanishini ta'minlaydigan shart -sharoitlar yaratishdir kognitiv qiziqishlar, muammolarni hal qilish yo'llarini izlashda aqliy faoliyat qobiliyatlari va ko'nikmalari, ongning fazilatleri, ijodiy tashabbuskorlik va mustaqillik.

Bu muammoning echimi asosan aql hodisasining mohiyati va uning rivojlanish xususiyatlarini tushunish bilan belgilanadi bolalik.

Aql muammosi, shunga qaramay katta raqam ustida ishlash bu masala jahon va milliy tarixda psixologik tadqiqotlar eng ziddiyatli bo'lib qolmoqda. Hozirgacha aqlning aniq ta'rifi yo'q edi. U intellektga bo'lgan nuqtai nazarga, uni tavsiflovchi xususiyatlarga va oxir -oqibat, tadqiqotchi tomonidan intellektni hisobga olish uchun tanlangan uslubiy yondashuvga qarab talqin qilinadi.

Rivojlanishning asosiy stimuli sifatida ta'limning etakchi roli ko'plab rus psixologlarining (B.G. Ananiev, L. S. Vygotskiy, L. V. Zankov, 3. I. Kalmikova, N. A. Menchinskaya, S. L. Rubinshteyn, A. A. Leontiev, DB Elkonin, V. V. Davydov) asarlarida tasdiqlangan. va boshqalar)

L. S. Vigotskiy o'qitishni aqlning allaqachon shakllangan tuzilmalariga emas, balki yangi paydo bo'layotganlarga yo'naltirishni, ta'lim mazmunini bolalar tafakkurining mavjud xususiyatlariga "moslashtirmaslikni", aksincha, bunday mazmuni kiritishni taklif qiladi. bu yangi, yuqori fikrlash shakllarini talab qiladi. "O'rganish rivojlanishga olib keladi" - bu tezis L.S. Vigotskiy bizning davrimizda alohida ahamiyat kasb etdi o'qitish amaliyoti.

Foydalangan adabiyotlar.

1.Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning ilmiy-nazariy asoslari Muhammedov A, To'raqulov D T.Nashiroti 2014

2. Didaktik ta'limni o'qitish metodikasi 2021. To'raqulov D, Musayev M

3.Ta'lim muassalarida tarbiyaviy ishlar tizimiga innovatsion yondashuvlar Shirinov M, Najmiddinova S